

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Випуск 28

Частина 3

Чернівці
БДФЕУ
2015

ББК 65
УДК 330
Н 34

Періодичне друковане наукове фахове видання України.
Постанова президії ВАК України від 06.10.2010 р. № 1-05/6.

Свідectво Державної реєстраційної служби України № 19213-9013 ПР,
серія КВ від 08 травня 2012 року.

*Рекомендовано до друку вченою радою
Буковинського державного фінансово-економічного університету
(протокол № 8 від 1 липня 2015 р.)*

**Головний редактор - Прядко В. В., д.е.н., професор, ректор
Буковинського державного фінансово-економічного університету**

Редакційна колегія випуску:

Зибарева О. В. – д.е.н., доцент
Євдокименко В. К. – д.е.н., професор
Проданчук М. А. – д.е.н., доцент
Пірен М. І. – д.соц.н., професор
Стельмашук А. М. – д.е.н., професор
Якимова Л. П. – д.е.н., доцент
Терещенко О. О. – д.е.н., професор
Попова В. Д. – к.е.н., доцент
Вербівська Л. В. – к.е.н., доцент

Островська Н. С. – к.е.н., доцент
Юрій Е. О. – к.е.н., доцент
Вежбінець Вацлав – доктор наук, професор
Сікора Кшиштоф – доктор наук, професор
Глачук Єлена – Ph.D.
Ковальський Олександр – доктор наук,
професор
Мохначевський Пьотр – доктор наук
Пукала Рішард – Ph.D.

Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки : збірник наукових праць. Вип. 28. Ч. 3. – Чернівці : БДФЕУ, 2015. – 210 с.

Статті друкуються з дотриманням авторського бачення і оцінок проблеми, стилю викладу наукового матеріалу та форми його подання.

Відповідальність за точність і достовірність поданих фактів, цитат, цифр та прізвищ несуть автори.

ББК 65

ЗМІСТ

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Гончар В.В. МС/ЄЕП: АНАЛІЗ ДИСБАЛАНСІВ ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВІРАЦІ КРАЇН НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	6
Тараненко І.В., МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ КОНКУРЕНТНОГО МАРКЕТИНГОВОГО АУДИТУ ЕКСПОРТНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	8
Чень Цзюнь ШЛЯХИ ПОСИЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ КИТАЮ НА АФРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ.....	12
Чепеленко А.М., Чепеленко Д.С. ЕКОНОМІЧНІ І СОЦІАЛЬНІ ПРИЧИНИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ КРАЇН-ДОНОРІВ.....	18

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Ладиченко К.І. ІНДИКАТОРИ ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	22
Мосійчук Т.К. ПОДАТКОВЕ СТИМУЛОВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	27
Музиченко А.С., Голуб Т.І. ОБГРУНТУВАННЯ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ.....	31
Огданський К.М. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИНАМІКИ В НЕСТАБІЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	35
Паршин Ю.І. ІНДИКАТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.....	40
Пашенко Ю.Є., Командровська В.Є. ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР ТРАНСПОРТНО-ДОРОЖНЬОГО КОМПЛЕКСУ.....	43
Сеніна А.О. ПОЛІТИКА ДЕРЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ.....	46
Урусова З.П., Носенко В.В. ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ ПРОЯВУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ПРИКЛАДІ СТРУКТУРИ ОРГАНІВ ВЛАДИ.....	50

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Агєєв Д.О. ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНОГО МЕТОДУ В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОЇ ДІАГНОСТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ.....	54
Бадалов Х.М. СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ТА КОНЦЕНТРАЦІЯ ЯК ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА.....	58
Бизнесюк Я.М. МОДЕЛЮВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	62
Деренська Я.М. ПОБУДОВА ПРОЦЕСНОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТНИМ ПОРТФЕЛЕМ В УМОВАХ ФАРМАЦІЇ.....	64
Дячков Д.В., Євченко В.І. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	68
Живець А.М. АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	71
Заровна К.М. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ МЕТОДИК ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	75
Ільченко Н.Б. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ.....	78
Капінус Ю.І. МЕТОДИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	82

Нападовська Л.А., Пашков А.П. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ ЕКОМЕНЕДЖМЕНТУ (ДЛЯ МЕГАПОЛІСІВ НА ПРИКЛАДІ М. КИЄВА).....	85
Полозова Т.В. ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	88
Пуцько Б.М., Степанова К.В. ЛОГІСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЛОГІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ: МЕНЕДЖЕР З ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	92
Sviridova S.S., Tomashaitis D.D., Menshykova O.S. TENDENZEN DER PREISBILDUNG VON BACKWAREN AUF DEM MARKT IN DER ODESSAER REGION.....	96
Стаднік В.Г. ЯКІСТЬ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	99
Цалан М.І. РОЛЬ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗАКАРПАТТЯ.....	101
Якевич І.В. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ СФЕРИ В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ.....	104
РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА	
Клопов І.О. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	108
Пінчук А.С. СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК ОКРЕМА ФОРМА РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	112
Прохорчук С.В. РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	115
Прямухіна Н.В. НАСЛІДКОВІ ЕФЕКТИ ТРАНСФОРМАЦІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКОВОГО ПРОСТОРУ.....	118
ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	
Сегеда І.В. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНИХ КОМПЛЕКСІВ ЗА УМОВ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	121
Семеніхіна В.В. СТІЙКИЙ РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В КОНТЕКСТІ ГАЛУЗЕВИХ АСПЕКТІВ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ.....	126
Соловійова О.О. МЕХАНІЗМ ДОСЛІДЖЕННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	129
Співак Я.О. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В УКРАЇНІ.....	132
ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ	
Архипенко С.В. ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМІВ КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ІНВЕСТИВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ МІСЦЕВОЮ ВЛАДОЮ.....	135
Бірюк С.О. ДИСПРОПОРЦІЇ РИНКУ ОВДП В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР.....	138
Ерастов В.І. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	141
Косаревич Н.Б., Гресько І.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ.....	146
Малярова С.В. ІНФЛЯЦІЙНЕ ТАРГЕТУВАННЯ, МОЖЛИВОСТІ ТА УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	149
Миськів Г.В. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ДЕРЖАВНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	152

Дослідження, проведене в статті, дозволяє сформулювати ґрунтовну базу для подальших розробок в напрямі залучення інвестицій та створення привабливих умов у заснуванні новітніх технологій з переробки ТПВ і функціонування капіталу в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Програма поводження з побутовими відходами в місті Києві на 2010–2015 рр. № 996/4434 від 08.01.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ligazakon.ua.
2. Ігнатенко О.П. Побутові відходи – правила гри на ринку: практичний посібник / О.П. Ігнатенко. – К.: 2011. – 186 с.
3. Мірошник І. Думка експерта: Україна закупає відходи вартістю 3 мільярди / І. Мірошник // Економічна правда. – К., 2015 р.
4. Довідкова інформація стосовно поводження з твердими побутовими відходами в Київській області у 2010–2012 рр. та пріоритетні завдання на 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.govfor.com/index.php?id=285.

5. Маней О.В. Аналіз ефективності діючого економічного механізму у сфері поводження з відходами / О.В. Маней // Менеджмент, маркетинг та інтелектуальний капітал в глобальному економічному просторі: монографія. – Х.: ХПІ. – 2012. – С. 551–569.
6. Нападівська Л.А., Папков А.П. Економіка, технології та перспективи роздільного збирання відходів в Україні (на прикладі досвіду провідних країн світу) / Л.А. Нападівська, А.П. Папков // Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка технологій: збірка матеріалів Національного форуму (4–5 листопада 2014 р.). – К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2014. – С. 44–47.
7. Іщенко В.А. Аналіз шляхів використання світового досвіду поводження з твердими побутовими відходами в Україні / В.А. Іщенко, П.М. Турчик // Вісник ВПІ. – 2012. – Вип. 2. – С. 25–30.
8. Андреева Н.Н. Развитие рынка вторичных ресурсов в Украине / Н.Н. Андреева, М.В. Барун // Економічний менеджмент у загальній системі управління: матеріали 13 щорічної Всеукраїнської наук. конф. (м. Суми 17–18 квітня 2013 р.). – Суми: Сумський державний ун-т, 2013. – С. 9–11.
9. Мороз О., Свентух А., Свентух О. Економічні аспекти вирішення екологічних проблем утилізації твердих побутових відходів: монографія / О. Мороз, А. Свентух, О. Свентух. – Вінниця: Універсум, 2003. – 110 с.

УДК 65.012:658.14:330.322

Полозова Т.В., к.е.н., доцент,
Харківський національний університет радіоелектроніки,
м. Харків

ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті розглянуто особливості діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства в контексті економічної безпеки. Запропоновано авторське визначення поняття загрози інноваційно-інвестиційної безпеки підприємства. Побудована концептуальна модель діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства в контексті економічної безпеки, яка представлена трьома блоками: інформаційним, розрахунковим, графоаналітичним. Особливістю запропонованого підходу є використання показників, які мають негативний вплив на рівень інноваційно-інвестиційної безпеки підприємства.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційна спроможність підприємства, інноваційно-інвестиційна безпека підприємства, концептуальна модель, загрози, рівень безпеки.

В статье рассмотрены особенности диагностики инновационно-инвестиционной способности предприятия в контексте экономической безопасности. Предложено авторское определение понятия угрозы инновационно-инвестиционной безопасности предприятия. Построена концептуальная модель диагностики инновационно-инвестиционной способности предприятия в контексте экономической безопасности, которая представлена тремя блоками: информационным, расчетным, графоаналитическим. Особенностью предложенного подхода является использование показателей, которые имеют негативное влияние на уровень инновационно-инвестиционной безопасности предприятия.

Ключевые слова: инновационно-инвестиционная способность предприятия, инновационно-инвестиционная безопасность предприятия, концептуальная модель, угрозы, уровень безопасности.

The particularities of the diagnostics of innovative-investment ability of the enterprise in context of economic security are considered. The author's determination of the notion of the threat to innovative-investment security of the enterprise is offered. Conceptual model of the diagnostics of innovative-investment ability of the enterprise in the context of economic security is built. Model consists of three blocks: information, accounting, graphic analytical. The particularity of the offered approach is application of factors, which have a negative influence upon level of innovative-investment security of the enterprise.

Keywords: innovative-investment ability of the enterprise, innovative-investment security of the enterprise, conceptual model, threats, level of security.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку економічних відносин в Україні характеризується підвищенням євроінтеграційної активності. Це підвищує актуальність питань забезпечення інноваційно-інвестиційної спроможності окремих підприємств як на вітчизняному, так і на міжнародному рівнях. Водночас умови господарювання вітчизняних підприємств супроводжуються низкою чинників негативного впливу (політична та економічна нестабільність, фінансова криза, різкі інфляційні коливання тощо), що обумовлює необхідність розробки відповідного методичного інструментарію діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства (І-ІСІ) в контексті економічної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні і практичні аспекти оцінки інноваційної та інвестиційної безпеки розглядалися у роботах багатьох авторів. Так, інновацій-

ний аспект діяльності підприємства в контексті економічної безпеки висвітлено у роботах таких вчених, як О.М. Ястремська [1], С.М. Шкарлет [2], С.В. Лабуцька [3], О.А. Гаврил та Г.М. Черняк [4] та ін. Проблема оцінки інвестиційної безпеки підприємства досліджували І.В. Карасєва і А.О. Межевич [5], З.Б. Гук [6], О.А. Кириченко [7], Н.М. Побережна [8], Т.О. Скрипко [9], Т.Г. Васильців [10] та ін. Питання моделювання інноваційно-інвестиційної діяльності в контексті економічної безпеки підприємства розглянуто у роботі Т.В. Блудової та В.В. Токар [11].

У результаті проведеного аналізу наукових літературних джерел можна зробити висновок про те, що на сьогоднішній день не існує єдиного методичного інструментарію діагностики І-ІСІ в контексті економічної безпеки. Проте можна відзначити наявність і використання методологічних підходів

у сфері інноваційної та інвестиційної безпеки підприємства окремо. Це обумовлює необхідність і поширює коло подальшого наукового пошуку.

Постановка завдання. Визначення особливостей діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства в контексті економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи підходи до діагностики інноваційно-інвестиційної безпеки (або однойменної функціональної складової економічної безпеки підприємства), слід зазначити, що у роботі [12] для оцінки рівня економічної безпеки підприємства пропонують використовувати співвідношення величини бруто-інвестицій підприємства і величини ресурсів, необхідних для інвестиційної підтримки умов, що забезпечують економічну безпеку. Критерій оцінки рівня економічної безпеки підприємства автори пропонують розраховувати за формулою [12]:

$$P_{\text{еб}} = \frac{BI^t}{I_{\text{еб}}^t}, \quad (1)$$

де $P_{\text{еб}}$ – критерій оцінки рівня економічної безпеки підприємства;

BI^t – бруто-інвестиції підприємства в році t ;

$I_{\text{еб}}^t$ – інвестиції підприємства в році t , необхідні для забезпечення його економічної безпеки.

Чим ближче величина співвідношення до 1, тим вище рівень економічної безпеки підприємства. При цьому авторами падається також якісна інтерпретація отриманого рівня економічної безпеки. Для підприємств, що працюють в умовах конкуренції, виділено такі рівні економічної безпеки: підтримуючий, мінімальний, дуже низький, середній, високий і дуже високий. Автори надають характеристику стану підприємства відповідно до кожного з запропонованих рівнів безпеки.

Така методика через розрахунок кількісного показника дозволяє визначити рівень економічної безпеки підприємства і надати його якісну інтерпретацію та визначити режим функціонування підприємства. Однак вона концентрується переважно на аналізі конкурентоспроможності підприємства і не дозволяє провести своєчасну діагностику загроз за функціональними складовими економічної безпеки підприємства.

Сучасні методичні підходи до діагностики інноваційно-інвестиційної безпеки підприємства (І-ІБП) зводяться, як правило, до агрегації певних показників, в результаті чого отримується інтегральний показник, який і визначає рівень безпеки.

При формуванні системи індикаторів діагностики І-ІБП застосовуються показники, які характеризують: використання інноваційно-інвестиційного потенціалу; прояв інноваційно-інвестиційної активності; аналіз інноваційно-інвестиційної діяльності; управління інноваційно-інвестиційною діяльністю. Основним методологічним недоліком при цьому є те, що зазначені показники застосовуються при статичному аналізі та характеризують стан І-ІБП у конкретний момент часу.

Стан І-ІБП визначається переліком загроз безпеці, під якими розуміється сукупність умов і факторів, збіг обставин, що значно збільшує ризики життєдіяльності суб'єкта господарювання.

Для оцінки стану І-ІБП звичайно використовується система індикаторів, які й характеризують ступінь впливу визначених загроз безпеці та вразливість об'єктів безпеки при їх дії. Така система індикаторів безпеки, особливо в кількісному вимірі, повинна визначити рівень якості при прийнятті державних рішень та передчасно сигналізувати про небезпеку, передбачити заходи щодо її уникнення або зниження негативних наслідків її дії. Особливої уваги надається визначенню порогових та граничних значень таких індикаторів [13, с. 294].

Індикатори І-ІБП повинні задовольняти наступним основним критеріям: мати однозначну інтерпретацію для осіб, що ухвалюють рішення і мають бути зрозумілі і для неспеціалістів; мати кількісне вираження; не вимагати значних витрат для збирання інформації і розрахунків і опиратися на наявну систему національної статистики; придатні для прогнозу; мати можливість оцінки в часовій динаміці; відображати зміни в політиці суб'єкта господарювання [13, с. 295].

Науковці Н.О. Лисенко та Н.В. Білошкурська трактують поняття економічної безпеки як «...стан його захищеності від негативного впливу чинників зовнішнього і внутрішнього походження, що досягається шляхом ефективного використання виробничих ресурсів, адаптації до змін, розробки та реалізації стратегічних напрямів розвитку для забезпечення стійкого функціонування та гармонізації власних інтересів з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища» [14, с. 19].

Ретельно дослідивши категоріальний апарат загроз економічній безпеці, О.М. Герасименко стверджує, що «...загроза, за своєю суттю, є поняттям всеохоплюючим дестабілізуючі фактори, небезпеки, ризики, невизначеності, невпевності та інші фактори, що своєю деструктивною дією можуть вплинути або впливають тим чи іншим чином на економічний стан суб'єкта» [15, с. 18].

Враховуючи наведене вище, під загрозою інноваційно-інвестиційної безпеки підприємства слід вважати можливість заподіяння негативних дій інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства, що може спричинити невірні наслідки з подальшим погіршенням фінансово-економічних результатів діяльності підприємства.

Підтримуючи думку зазначених авторів, у даному дослідженні акцентується увага на тому, що для діагностики стану І-ІСП в контексті економічної безпеки необхідно використовувати показники, які характеризують реальні (або потенційні) загрози. Такими показниками можуть бути:

- зниження частки прибутку, що спрямовується на фінансування інноваційно-інвестиційних заходів на підприємстві (зниження рівня фінансової спроможності);
- погіршення фінансового стану підприємства;
- зниження винахідницької активності на підприємстві;
- зниження інтелектуальної озброєності;
- підвищення плинності кадрів;
- гальмування процесів оновлення основного капіталу;
- зниження інтелектуального рівня працівників;
- збільшення податкового навантаження;
- підвищення кредитних банківських ставок;
- посилення конкуренції на ринку тощо.

Зазначені загрози інноваційно-інвестиційній безпеці підприємства можуть бути кількісно оцінені через розрахунок темпових показників. При цьому необхідно зазначити, що до уваги пропонується прийняти тільки ті показники, які мають негативний вплив на рівень І-ІБП.

Слід вважати за нецільове і таке, що підвищує трудомісткість розрахунків, збільшуючи час на проведення діагностичної процедури, врахування показників, які мають позитивну динаміку. Також слід зазначити, що з теоретичної і практичної точки зору не можна нехтувати негативними відхиленнями за рахунок (перекриття) позитивних зрушень, навіть якщо це підтверджують розрахунки. Саме негативні відхилення впливатиме на зниження рівня І-ІСП в контексті економічної безпеки.

Динамічний характер змін факторів зовнішнього і внутрішнього середовища обумовлює необхідність урахування негативного впливу, який може бути ними спричинений. При цьому особливий інтерес представляє визначення меж динаміки, які будуть інтерпретуватися, як межі загроз інноваційно-інвестиційній безпеці підприємства.

Забезпечення довгострокової позитивної економічної динаміки інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства в контексті економічної безпеки може бути досягнуто через використання темпових показників. Це дозволить ліквідувати ще один недолік існуючих методичних підходів, який полягає у використанні порівняння фактичних показників з нормативними. У той час, як не завжди існує така можливість через відсутність нормативних значень, однак тенденція зміни показника, як правило, цілком визначена.

Спроба використання темпових показників для оцінки рівня економічної безпеки була представлена в дослідженнях В.Ю. Халіної [16, с. 180]. Проте у дослідженні не йдеться ні про інноваційну, ні про інвестиційну складові економічної безпеки, та не враховується вплив факторів зовнішнього середовища.

Як інформаційна база для діагностики інвестиційної безпеки підприємств, на думку В.М. Кудрявцева, повинні використовуватися також темпові показники [17, с. 110–111]. Але запропоновані індекси зміни результативних показників інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства використовуються у сукупності з іншими індикаторами, які не відбивають динамічний характер темпових показників. Крім цього, запропонована сукупність показників не узагальнює результат оцінки, за яким можна приймати інноваційно-інвестиційні рішення.

У процесі врахування негативного впливу факторів зовнішнього і внутрішнього походжень виникає необхідність визначення об'єкту такого впливу. Зниження рівня І-ІБП може позначитися у першу чергу на результативних показниках діяльності підприємства, основними з яких є валовий прибуток, фінансово-економічний результат від операційної діяльності, рентабельність продукції, рентабельність виробництва та ін. Тому у даному дослідженні запропоновано науково-методичний підхід, який передбачає діагностику рівня І-ІСП в контексті економічної безпеки (Б І-ІСП) як функцію:

$$B_{I-ICP} = f(P_{I-ICP}, P_{I-IBP}), \quad (2)$$

де P_{I-ICP} – рентабельність виробництва з урахуванням інноваційно-інвестиційних активів;

P_{I-IBP} – показник рівня інноваційно-інвестиційної безпеки підприємства (І-ІБП).

Як результативний показник діяльності підприємства пропонується обрати показник рентабельності виробництва з урахуванням інноваційно-інвестиційних активів (матеріальні та нематеріальні основні засоби, довгострокові фінансові інвестиції), який розраховується за формулою:

$$P_{I-ICP} = \frac{P_{вал}}{OЗм + OЗн + Iдф + Зоб}, \quad (3)$$

де $P_{вал}$ – валовий прибуток підприємства;

$OЗм$ – матеріальні основні засоби;

$OЗн$ – нематеріальні основні засоби;

$Iдф$ – довгострокові фінансові інвестиції;

$Зоб$ – оборотні засоби.

Показник рівня інноваційно-інвестиційної безпеки підприємства (І-ІБП) є синтетичним інтегральним показником. Методика розрахунку такого показника базується на функціональних складових, математичне навантаження яких виражається в темпових показниках, які є частковими по відношенню до функціональних складових. При цьому, як зазначено вище, для оцінки запропоновано обрати ті показники, які спричиняють негативний вплив на рівень інноваційно-інвестиційної безпеки.

У той же час показник рівня інноваційно-інвестиційної безпеки підприємства є коригуючим показником, основне призначення якого полягає у коректуванні значення рентабельності виробництва у разі виникнення загроз внутрішнього чи зовнішнього характеру.

Концептуальна модель діагностики І-ІСП в контексті економічної безпеки наведена на рис. 1.

Загальний науково-методичний підхід до діагностики інноваційно-інвестиційної безпеки підприємства в контексті економічної безпеки ґрунтується на побудові графоаналітичної моделі, яка містить три основних блоки: інформаційний; розрахунковий; графоаналітичний.

До ключових задач інформаційного блоку слід віднести такі:

- визначення мети проведення діагностики;
- формування інформаційної бази проведення діагностики, в межах чого передбачається визначення функціональних складових; формування системи часткових показників за кожною функціональною складовою; розрахунок темпових показників;
- формування матриці балів негативного впливу факторів.

Розрахунковий блок моделі діагностики І-ІСП в контексті економічної безпеки передбачає три основних етапи:

- узагальнена оцінка негативного впливу загроз внутрішнього і зовнішнього походжень;
- визначення рівня інноваційно-інвестиційної безпеки;
- розрахунок рентабельності виробництва з урахуванням інноваційно-інвестиційних активів під впливом рівня І-ІБП.

У графоаналітичному блоці основна увага приділяється аналізу походження загроз інноваційно-інвестиційній безпеці підприємства. На цьому етапі відбувається дослідження причин виникнення загроз, діагностованих шляхом аналізу кінцевих індикаторів безпеки за кожною функціональною складовою.

На завершальному етапі діагностики здійснюється розробка реко-

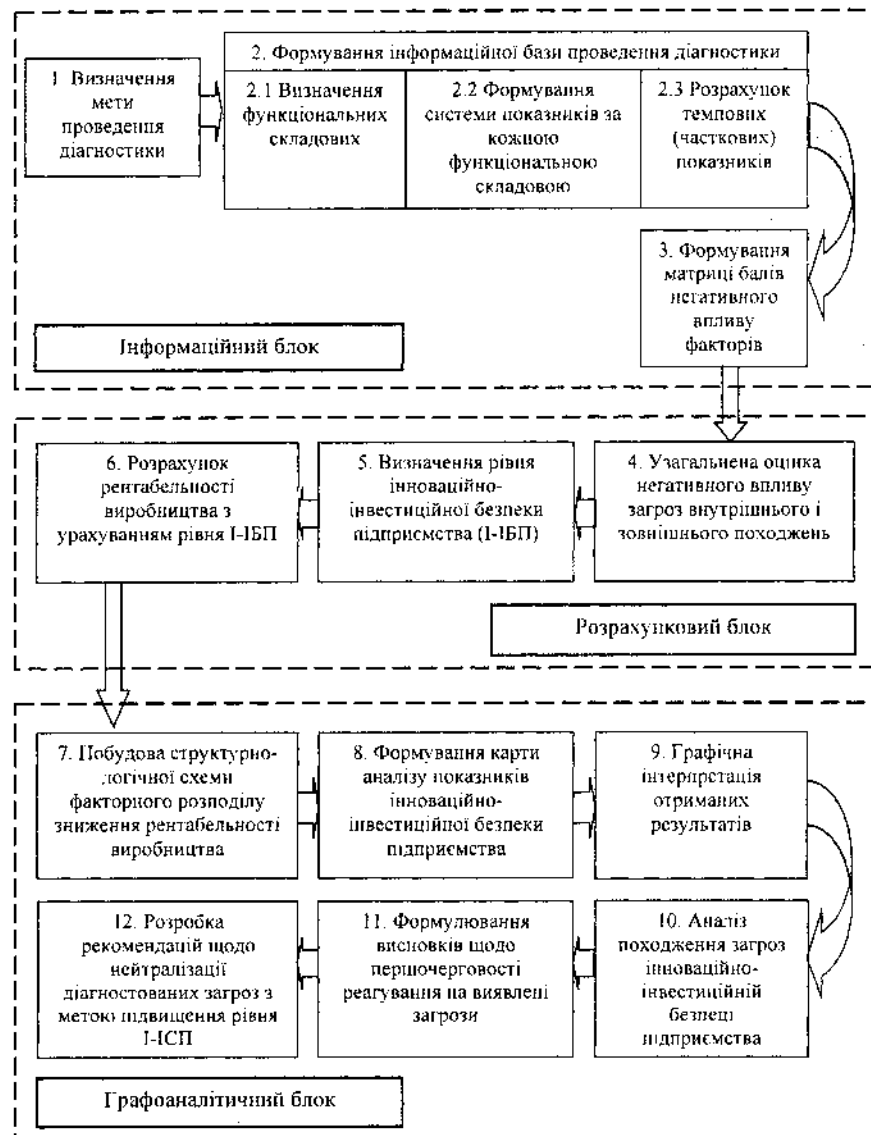

Рис. 1. Концептуальна модель діагностики І-ІСП в контексті економічної безпеки
Джерело: розроблено автором

мисацій щодо нейтралізації діагностованих загроз з метою підвищення рівня інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства. Формування рекомендацій здійснюється на основі ідентифікованих причин виникнення загроз безпеці підприємства.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Таким чином, запропонований науково-методичний підхід до діагностики рівня І-ІСП в контексті економічної безпеки передбачає синтез двох складових: рентабельності виробництва з урахуванням інноваційно-інвестиційних активів ($P_{\text{ін}}$); показника рівня інноваційно-інвестиційної безпеки підприємства ($P_{\text{інб}}$).

Запропоновано визначення загрози інноваційно-інвестиційної безпеки підприємства, під якою слід вважати можливості заподіяння негативних дій інноваційно-інвестиційній спроможності підприємства, що може спричинити невіправні наслідки з подальшим погіршенням фінансово-економічних результатів діяльності підприємства.

Побудована концептуальна модель діагностики І-ІСП в контексті економічної безпеки. Особливістю запропонованого підходу є використання в межах діагностики тільки тих показників, які мають негативний вплив на рівень І-ІСП.

Загалом запропоновані у даному дослідженні рекомендації на відміну від існуючих дозволяють удосконалити процес діагностики І-ІСП в контексті економічної безпеки через структурування процесу діагностики за етапами графоаналітичної моделі, яка представлена трьома блоками: інформаційним, розрахунковим, графоаналітичним.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку відповідного методичного інструментарію, спрямованого на реалізацію окремих блоків та етапів запропонованої моделі діагностики І-ІСП в контексті економічної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ястремська О. М. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства / О. М. Ястремська та ін.; під ред. Ястремської О. М., Верешагіної Г. В. // Харківський національний економічний університет. – Х. : ІНЖЕК, 2010. – 388 с.
2. Шкарлет С. М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект. [монографія] / С. М. Шкарлет. – К. : Книжк. вид-во НАУ, 2007. – 415 с.
3. Лабунська С. В. Підходи щодо формування показника інноваційної спроможності в загальній системі економічної безпеки підприємства / С. В. Лабунська // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 39. – С. 55–59.
4. Гавриш О. А. Інноваційний розвиток як необхідна складова економічної безпеки сучасних підприємств / О. А. Гавриш, Г. М. Черняк // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy.kpi.ua/uk/node/790>.
5. Караєва Н. В. Теоретико-методологічні основи дослідження інвестиційної безпеки в системі антикризового управління / Н. В. Караєва, А. О. Межєвич [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dbuv.gov.ua/e-journals/PSPI/2009_1/Karaseva_109.htm.
6. Гук З. Б. Аспекти комплексної оцінки інвестиційної безпеки підприємства / З. Б. Гук // Інтегроване стратегічне управління: проблеми адміністрування, економічної безпеки та проєкційної діяльності: тези доповідей першої міжвузівської науково-практичної конференції (Львів, 24–26 квітня 2013 р., Національний університет «Львівська політехніка»). – Львів : Видавництво «Львівської політехніки», 2013. – С. 25–26.
7. Кириченко О. А., Денисенко М. П., Сідак В. С. Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності в умовах глобальної фінансової кризи: [монографія] / [О. А. Кириченко, М. П. Денисенко, В. С. Сідак та ін.]; за ред. О. А. Кириченко. – К. : ІМБ Університету «КРОК», 2010. – 412 с.
8. Побережна Н. М. Інвестиційна складова економічної безпеки / Н. М. Побережна // Вісник НТУ «ХП». – 2013. – № 67(1040). – С. 179–186.
9. Скрипко Т. О. Оцінювання рівня інвестиційної діяльності малих підприємств за допомогою індикаторів інвестиційної безпеки / Т. О. Скрипко, Б. М. Мизюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 767. – С. 225–232.
10. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення. [монографія] / [Т. Г. Васильців, В. І. Волошин, О. Р. Бойкович, В. В. Каркавчук]; за ред. Т. Г. Васильців. – Львів : Видавництво, 2012. – 386 с.
11. Блудова Т. В. Моделювання інноваційно-інвестиційної діяльності в контексті економічної безпеки підприємства / Т. В. Блудова, В. В. Токар // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2013. – № 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1826>.
12. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізми забезпечення. [монографія] / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко]. – К. : Лібра, 2003. – 280 с.
13. Анісімова О. М. Інвестиційна безпека підприємства в контексті економічної безпеки: сутність, зміст, оцінка і система управління / О. М. Анісімова, О. С. Картечева // Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2012. – Вип. 1. – Т. 2. – С. 293–297.
14. Лисенко Н. О. Економіко-організаційний механізм формування економічної безпеки агроприміслових підприємств. [монографія] / Н. О. Лисенко, Н. В. Водоскурська. – Умань : ВПЦ «Візаві» (Видавель «Сочинський»), 2014. – 257 с.
15. Герасименко О. М. Індикатори етапу системи економічної безпеки торгівлі цінними паперами. [монографія] / О. М. Герасименко. – Черкаси : ТОВ «Малакун», 2012. – 240 с.
16. Халіпа В. Ю. Методичний підхід щодо оцінки рівня економічної безпеки підприємства // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту «Економічні науки». – 2014. – Вип. 1(53). – С. 173–181.
17. Кудрявцев В. М. Система індикаторів інвестиційної безпеки підприємства / В. М. Кудрявцев [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/10863/1/vestnik_NPI_2011_7_Kudryatsev_Systema.pdf.

Наукове видання

НАУКОВИЙ ВІСНИК

**Буковинського державного
фінансово-економічного університету**

Збірник наукових праць

Випуск 28

Частина 3

Економічні науки

Головний редактор – **В. В. Придко**, д.е.н., професор,
ректор Буковинського державного фінансово-економічного університету.

Коректор: **О. В. Зибарева, В. П. Рядінова**
Комп'ютерний дизайн і верстка: **О. В. Зибарева, О. Г. Свенчук**

Підписано до друку 02.07.2015 р. Формат 60х84/16. Папір офсетний
Гарнітура Times New Roman. Умов. друк. арк. 24.41.
Тираж 100 прим.

Видавець: ПВКФ «Технодрук»
Свідцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК №1841 від 10.06.2004 р.

Виготівник: Яворський С.Н.
Свідцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ЧД №18 від 17.03.2009 р.
58000, м. Чернівці, вул. І. Франка, 20, оф.18, тел. 55-05-85